
Ministerstvo životního prostředí

Vršovická 65, 100 10 Praha 10

www.mzp.cz

Sdělení odboru odpadů Ministerstva životního prostředí a Státního zdravotního ústavu k problematice nakládání s odpady ze zdravotnické a veterinární péče.

Odpad, který vzniká při léčbě pacientů v domácí péči, není odpadem komunálním, ale patří do skupiny označené katalogovými čísly 18 01. Specifickou formou pečovatelské služby je samoošetřování / samoléčení pacienta v jeho domácím prostředí. **Takovýto pacient by měl být poučen svým lékařem nebo odborným zdravotnickým pracovníkem, jak nakládat se vzniklými nebezpečnými zdravotnickými odpady.**

V případě, že ošetření provádí pracovníci pečovatelské služby, jde o **fyzické osoby oprávněné k podnikání nebo právnické osoby a ty musí nakládat s odpady vznikajícími při jejich činnosti plně ve smyslu zákona o odpadech (z. č. 185/2001 Sb.) a odpady nesmí nechat k odstranění pacientovi.**

Povinností lékáren vyplývající z § 89 zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech ve znění pozdějších předpisů je přijímání nepoužitelných léčiv od pacientů. Lékárny mají tedy povinnost ze zákona sbírat nepoužitelná léčiva, nikoliv ostré předměty (kód 18 01 01 O/N). Skutečností vyplývající ze zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování ve znění pozdějších předpisů je, že **lékárny jsou zdravotnickým zařízením. Lékárny proto musejí dodržovat kromě zákona o léčivech i další ustanovení vyplývající z dalších zákonů a vyhlášek týkajících se zdravotnických zařízení,** například *zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 372/2001 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování ve znění pozdějších předpisů, vyhlášku č. 306/2012 Sb., o podmínkách předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a o hygienických požadavcích na provoz zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče* a další.

Zdravotnická zařízení jako původce odpadu jsou **povinny dodržovat zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech** a také všechna ustanovení daná tímto zákonem a jeho prováděcími předpisy.

- Je třeba mít na paměti, že nejjednodušším způsobem odběru ostrých předmětů od pacientů je odběr tohoto odpadu zdravotnickým zařízením, které mu léčbu předepsalo. Pacienti, kteří potřebují odstranit použité injekční stříkačky, tedy ostré předměty, které vznikly jako odpad po aplikaci léčiv, postupují tak, že tzv. ostrý odpad, který je *dle Katalogu odpadů (vyhláška č. 83/2016 Sb.)* zařazen pod katalogovým číslem 18 01 01* a je odpadem nebezpečným, odevzdají v nádobě k tomu účelu určené na stanovené shromažďovací místo pro nebezpečný zdravotnický odpad, například ve zdravotnickém zařízení – na poliklinice, v nemocnici a podobně.
- Pokud je v zájmu lékárny sběr ostrých předmětů od pacientů, musí vytvořit podmínky pro jejich sběr. V první řadě musí **požádat KÚ o souhlas k provozování zařízení dle § 14 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech ve znění pozdějších předpisů a souhlas k nakládání s nebezpečnými odpady podle § 16 zákona.** Zdravotnické zařízení, v tomto případě lékárna, je povinno zpracovat provozní řád zdravotnického zařízení, který schvaluje orgán ochrany veřejného zdraví podle *zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů.* **Do provozního řádu musí být zakomponován způsob sběru ostrých předmětů lékárnou a také všechna opatření, která vycházejí z možných rizik vznikajících při odběru ostrých předmětů a to na základě zhodnocení rizik pro bezpečnost a zdraví při práci dle Směrnice Rady 2010/32/EU ze dne 10. května 2010, kterou se provádí Rámcová dohoda o prevenci poranění ostrými předměty v nemocnicích a ostatních zdravotnických zařízeních.** Lékárna jako zdravotnické zařízení musí být vybavena pro tento účel pevnostěnnými, nepropíchnutelnými a nepropustnými obaly (klinikboxy) dle *vyhlášky č. 306/2012 Sb., o podmínkách předcházení, vzniku a šíření infekčních onemocnění a o hygienických požadavcích na provoz zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče,* do nichž by ostré předměty vybrané od pacientů shromažďovala. Pacienti musí ostré předměty do lékárny doručit také v pevnostěnném, nepropíchnutelném a nepropustném obalu a sběr musí být oddělen od vlastního prodeje léku.
- Problémem zůstávají obaly na ostré předměty (respektive jehly). Není běžné, že ošetřující lékař předepíše současně s jehlami i obal na použité jehly. Vybavení pacienta obaly na použité jehly je běžná praxe v mnoha státech EU. Vybavením pacienta správným obalem je výrazně sníženo riziko poranění pacienta, členů domácnosti, zdravotnických pracovníků

a pracovníků, kteří nakládají s odpady. **Je proto nezbytné v rámci osvěty školit v tomto směru i zdravotnické pracovníky.**

- Malé množství odpadu (ne ostrých předmětů) bude vždy tvořit nebezpečnou složku komunálního odpadu. Není reálné při malém ošetření (obvaz, leukoplast apod.) zajistit u tohoto odpadu specifické nakládání. Tyto odpady tvoří minimální část směsného komunálního odpadu a k tomu také vzniká odpovídající riziko. Dále musíme počítat s tím, že směsný komunální odpad je odpadem potenciálně nebezpečným a proto pracovníci, kteří s ním nakládají, musí být chráněni a poučeni.

K problematice osvěty je třeba použít spolupráce s odborem zdravotnictví v rámci KÚ pro osvětu zdravotnických pracovníků i obyvatelstva. Bylo by vhodné informovat občany o možných rizicích při nesprávném odstranění odpadů a to především léčiv a ostrých předmětů (jehel). Z hlediska povinnosti informovat pacienty lékařem je zpracován i návrh nového zákona. Do konce roku se předpokládá mimo jiné vydání metodického doporučení ze strany Státního zdravotnického ústavu, které se ve své jedné části bude této problematice věnovat.

V Praze 8. 6. 2016

Ing. Jaromír Manhart
ředitel odboru odpadů